

Opstillingen af "Danmarkshistorier"

- artikel til "Nyt fra Nationalmuseet", 2000

Når et udstillingsprojekt tager sin begyndelse må grundlæggende principper afklares i en indledende fase hvor inspektørerne - i dette tilfælde især etnologer - og udstillingsarkitekten skal have skudt sig ind på hinanden.

Der er mange og lidenskabelige holdninger blandt museumsfolk om hvorledes udstillinger bør være.

Hvordan ser "den rigtige formidling" ud? Hvad er vigtigst at udstille?

Hvilke samfundsbehov skal vi forsøge at opfylde?

Skal vi vælge en offensiv form, insisterende på didaktisk eller dramatisk måde overfor museumsgæsten, eller skal vi med tredive års tidshorisont for en fast udstilling gribe til mere klassiske metoder?

En ting kunne vi imidlertid hurtigt blive enige om - at udstille så mange genstande som muligt. Alligevel kommer kun 2 % af hvad samlingerne rummer fra den pågældende periode frem i lyset.

Fra inspektørside har man valgt en fortællende form, der stiller store krav til "tingenes teater", som det udspiller sig i monterne. Denne ambition - at få tingene til at "tale" sammen og dermed tilføre helheden en ordløs formidling, er en grundlæggende museal kvalitet, som stiller meget store krav til planlægningsarbejdets akkuratess. Et hovedværktøj er her digitalisering af processen i alle faser; fra databasestyring af genstandslogistikken til den virtuelle montreindretning i tredimensionale computerprogrammer i en informationsstrøm som håndteres via museets interne netværk.

Genstandene er den helt afgørende og ret ustyrlige del af et udstillingsprojekt. Det er ikke givet at det der ser lovende ud på papiret også er det i virkeligheden - og overraskelserne bliver ved med at komme i hele forløbet - også hvor man troede sig færdige og afklarede. Måske kræver en genstand for mange konserveringstimer, måske er den ødelagt ved en tidligere "konservering", måske mangler halvdelen, måske er den meget større end forventet og målene stod ikke på genstandskortet?

Når den så er kommet frem skal den gennem en lang vandring fra magasin, til besigtigelse, til konservering, til pakning, til montering, til opmarch - til udstilling. Og der skal den rigtige genstandstekst ud af flere tusind ligge parat. Silketrykt på den refleksfrie glasplade i det rigtige mål udskåret af jernfrit glas (for farvens skyld) og kantslebet på et værk i Tyskland eller Frankrig for flere måneder siden, da det var oppe over med trykningen og inspektører og grafikere knoklede med at forstå, hvad hinanden ikke kunne forstå.

Et stort museum rummer nemlig mange forskellige fagkulturer, som bliver tvunget i armene på hinanden når en udstilling skal op at stå. De mange delikate vægtninger og følsomme attituder i de første faser må stå en hård prøve i konfrontation med virkeligheden, som ofte ender med en stærkt stigende beslutningstakt - hvor finkerne, der ryger af fadet, bliver store som suppehøns i sammenligning med de med myg der blev dissekeret i starten. Men det er tilsyneladende nødvendigt i en så tværfaglig beslutningsproces.

Et andet tilbagevendende diskussionsemne er konserveringshensynene. Hvor kontrollerede og belastningsfrie forhold kan man sætte som en realistisk standard i en udstilling, der rummer i tusindvis af genstande med vidt forskellige fysiske karakteristika?

F.eks. er en meget væsentlig parameter for organiske materialer og især for malede og finerede trægenstande - den relative luftfugtighed. For at holde den inden for acceptable rammer har vi valgt at bruge en betydelig del af udstillingsbudgettet til et befugtningsanlæg. Dette nødvendiggøres bl.a. af udstillingens beliggenhed højt i bygningen, som medfører et kraftigt solindfald på murene og igennem de talrige vinduer, som for størstedelens vedkommende dog afblændes. En anden vigtig bevaringsfaktor er nemlig lysmængden. Hvor direkte sollys har en styrke på ca. 100 000 lux vil vi i udstillingssammenhæng gerne befinde os et sted mellem 50 og 300 lux.

Teoretisk set ville det bedste være en dybfryser i mørke - mens udstillingsoplevelsen ville være bedst tjent med masser af lys og ubeskyttede genstande, som kunne berøres eller i det mindste beses frit uden det adskillende glas. Men driftsøkonomen siger: "Et opsyn og overvågningskameraer for resten" - altså masser af monter.

"De skal være: Tætte, afgasningsfrie, sikre, smukke, nemt håndterbare, alarmsatte, fleksible, klimatiserbare, neutrale, rengøringsvenlige, holdbare - og helst ikke alt for dyre" - lyder det fra det brogede kor af særlige

kompetencer et stort hus som Nationalmuseet rummer.

Vi tager en dyb indånding og påbegynder udviklingen af et montresystem, som favner flest mulige af de museale behov. Med tilbørlig respekt for kompleksiteten af en sådan opgave og med antallet af mulige argumenter for ændringer i baghovedet, står det hurtigt klart, at en konsekvent modulopbygning af alle udstillingskomponenter dels vil levne os den frihed en kneben tidshorisont ikke efterlader, dels bane vejen for senere ønsker om ændringer.

For at afprøve sikkerheden har vi lavet et "indbrud" i en prøvemontre så det har været muligt efterfølgende at rette svage punkter i konstruktionen. Tilsvarende har bevaringsafdelingens laboratorium testet de i monterne anvendte pladematerialer for afgang af eddikesyre, som ellers vil nedbryde bl.a. metalgenstande.

I strid med arkitektfagets aktuelle tilbøjeligheder kræver den permanente udstilling af museumsgenstande en stor tilbageholdenhed i udtrykket og som det fremgår er designprocessen underlagt en lang række særlige hensyn.

I dette projekt udføres monterne i sorte aluminiumsprofiler. Podierne opbygges af stålstænger i modullængder, som kan sammensættes til en mængde varierende formater. Disse bærer plader af tegl, skifer eller glas hvorpå genstandene placeres. Alle tekster trykkes på matteret glas.

Farvesætningen af rummene er udført med tanke på de forskellige perioders farveholdninger og med en tilbøjelighed mod mørke farver, som fremhæver de udstillede genstande og afbøder hårde skyggetegninger. Belysningen udføres med halogenlamper, som har en god farvegengivelse og er leveringsdygtige i rettet lys der fremhæver overflader og dybder. For at skåne lysfølsomme genstande (og spare strøm) vil størstedelen af belysningen være styret af bevægelsesfølere så lokaler uden gæster går på vågeblus.